

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

Advies wetgeving VTC nr. 2021/61 van 20 juli 2021

over

tekst	Ontwerp van besluit
van	de Vlaamse Regering
titel	betreffende de juridische eerstelijnsbijstand
roepnaam	Besluit juridische eerstelijnsbijstand
datum	zoals principieel goedgekeurd op 2 juli 2021

De Vlaamse Toezichtcommissie (hierna de "**VTC**");

Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna het "**e-govdecreet**"), inzonderheid artikel 10/4, §1;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad Van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna de "**AVG**"), inzonderheid artikel 36, 4, artikel 57, 1, c) en artikel 58, 3;

Gelet op de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (hierna de "**WVG**");

Gelet op het verzoek om advies van mevrouw Zuhail Demir, minister van Justitie en Handhaving, ontvangen door de VTC op 6 juli 2021;

Brengt op 20 juli 2021 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vlaamse minister bevoegd voor Justitie en Handhaving (hierna de "**Adviesvrager**") verzocht bij brief van 6 juli 2021 om het advies van de VTC over een voorontwerp van besluit *betreffende de juridische eerstelijnsbijstand* (hierna het "**Ontwerp**"), meer bepaald over de artikelen 27, 28, 34 en 41.
2. Aangezien de adviesbevoegdheid van de VTC op grond van artikel 10/4, § 1 van het e-govdecreet betrekking heeft op de verwerkingen van persoonsgegevens, is haar adviesverlening hiertoe beperkt.

Context

3. Sinds 1 juli 2014 is de Vlaamse Gemeenschap inhoudelijk bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de commissies die de bijstand organiseren, en sinds 1 januari 2015 voor de subsidiëring van die commissies. Met het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand (hierna het “**Decreet**”) werden de krachtlijnen en principes van de juridische eerstelijnsbijstand vastgelegd om zowel een nieuw inhoudelijk kader als een subsidiekader te ontwikkelen.
4. Het Ontwerp concretiseert de praktische uitwerking van de bepalingen met betrekking tot juridische eerstelijnsbijstand uit het Decreet. Met het Ontwerp wordt er uitvoering gegeven aan het Vlaamse kader dat zorgt voor een **harmonisering van de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies** voor juridische eerstelijnsbijstand.
5. Het Ontwerp werd opgemaakt na verschillende feedbackmomenten met de voorzitters van de commissies voor de juridische eerstelijnsbijstand en de Orde van Vlaamse balies. Daarom scheidt het Ontwerp een Vlaams uniform kader van **laagdrempelige, kwalitatieve en efficiënte juridische eerstelijnsbijstand**. Aan de hand van de meerjarenplannen en de jaarlijkse inhoudelijke en financiële verslagen wordt de werking van de verschillende commissies gemonitord en bijgestuurd waar nodig.
6. Volgende bepalingen behandelen volgens de Adviesvrager de behandeling van persoonsgegevens:
 - *artikel 27 beschrijft de manier waarop een klacht kan worden ingediend. Een voorwaarde waaraan een schriftelijke klacht moet voldoen om ontvankelijk te zijn is dat de naam en het adres van de indiener bekend moet zijn;*
 - *artikel 28 geeft aan dat de naam van de indiener van de klacht bekend gemaakt mogen worden tenzij de indiener zich hiertegen verzet;*
 - *artikel 34 regelt de verwerking van persoonsgegevens door de commissies en de advocaten en, zoals vereist door de AVG, legt de essentiële elementen van de voorgenomen verwerking van de persoonsgegevens vast;*
 - *artikel 41 beschrijft welke gegevens de commissies jaarlijks bezorgen aan de administratie. De gegevens zijn anoniem, of als dit niet mogelijk is voor het doel van de verwerking, gecodeerd.*

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Voorafgaande toelichting

7. De VTC stelt vast dat de personen van wie gegevens worden verzameld en uitgewisseld de volgende zijn:
 - de leden van de commissie (cfr. artikel 11 lid 1 en 2 Ontwerp);
 - het bestuur van de commissie (voorzitter, penningmeester en secretaris) (cfr. artikel 13 Ontwerp);
 - advocaten; en
 - de gebruikers van de eerstelijnsbijstand (die in voorkomend geval eveneens de indiener van een klacht zijn (cfr. artikel 27 e.v. Ontwerp)).
8. Het gaat dus om de verwerking van persoonsgegevens, meer bepaald over de naam en het adres, en vermoedelijk ook gegevens die bijzonder gevoelig zijn van aard, zoals een omschrijving van de feiten waartegen de klacht van een gebruiker bij de commissie gericht is (cfr. artikel 27 Ontwerp), en gegevens die de advocaten overeenkomstig artikel 34, §4 van het Ontwerp per gebruiker bezorgen aan de commissie (zoals bv. de gezinssituatie van de gebruiker (3°) en het probleemdomein waarop de vraag van de gebruiker betrekking heeft (4°).
9. De VTC gaat daarom na in hoeverre het Ontwerp in lijn ligt met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

10. De adviesvraag vermeldde een overzicht van de bepalingen in het Ontwerp die relevant zouden zijn in het kader van verwerking persoonsgegevens, namelijk de artikelen 27, 28, 34 en 41 van het Ontwerp. De VTC merkte op dat het Ontwerp ook de verwerking van persoonsgegevens behandelt in andere artikelen dan diegene waarvoor de adviesvraag werd ingediend. De VTC gaat daarom ook na in hoeverre de andere artikelen in het Ontwerp in lijn liggen met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

2. Kwaliteit van de regelgevende grondslag

11. In verband met de kwaliteit van de regelgevende grondslag dienen eerst enkele algemene opmerkingen te worden gegeven.
12. De wettelijke basis van het Ontwerp het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuizen en de juridische eerstelijnsbijstand, meer bepaald artikel 27, §1 en §3, tweede lid, artikel 28, §1, tweede lid, en §2, tweede en derde lid, artikel 32, derde lid, artikel 33, 34, eerste lid, artikel 37, 38, §3, 4°, en §4, eerste lid, artikel 39, §1, eerste en tweede lid, §2, eerste, tweede en vierde lid, en §3, tweede lid, artikel 40, 41 en artikel 43, §1, eerste lid, en §2.
13. Het komt de stellers van het Ontwerp toe om erover te waken dat – en dit ook voor de bestaande wet- en regelgeving - elke verwerking die in onderhavige context zal plaatsvinden een rechtvaardigingsgrond vindt in artikel 6 AVG en voor sommige verwerkingen in artikel 9 en eventueel in artikel 10 AVG¹.
14. Het Decreet vermeldt wel enkele **rechtvaardigingsgronden** in artikel 38, §2, waarin het volgende wordt gesteld (eigen onderlijning VTC):

“De verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 1, tweede lid, is gebaseerd op artikel 6, eerste lid, e) van de algemene verordening gegevensbescherming. De verwerking van persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 1, tweede lid, kan ook de verwerking omvatten van de volgende bijzondere categorieën van persoonsgegevens, vermeld in artikel 9, eerste lid, van de algemene verordening gegevensbescherming:

1° persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst blijken;

2° persoonsgegevens waaruit politieke opvattingen blijken;

3° persoonsgegevens waaruit religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen blijken;

4° persoonsgegevens waaruit het lidmaatschap van een vakbond blijkt;

5° gegevens over gezondheid;

6° gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid.

De verwerking van de bijzondere categorieën van persoonsgegevens, vermeld in het tweede lid, is gebaseerd op artikel 9, tweede lid, q) van de algemene verordening gegevensbescherming.”

15. Aangezien de verwerkingen van persoonsgegevens onder het Ontwerp in lijn liggen met de verwerkingen vermeld in het Decreet gaat de VTC ervan uit dat deze rechtvaardigingsgronden in het Decreet ook als rechtvaardigingsgronden kunnen gelden voor de verwerkingen van persoonsgegevens in het Ontwerp (bv. in het kader van verwerkingen van persoonsgegevens door advocaten van juridische eerstelijnsbijstand aan gebruikers aanbieden). Er wordt echter niet verduidelijkt welke precieze rechtvaardigingsgrond hier van toepassing zal zijn voor het Ontwerp (namelijk of de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag). De VTC beveelt aan dat dit wordt verduidelijkt.
16. Zowel het Ontwerp in artikel 28 als de Nota aan de Vlaamse Regering vermelden dat het indienen van de klacht geldt als toestemming om de gegevens in het kader van klachtenbehandeling te verwerken (meer bepaald bekend te maken bij de betrokkenen tegen wie de klacht gericht is of bij andere betrokken overheidsinstanties, tenzij de indiener zich verzet). Voor de uitwisseling van persoonsgegevens tussen de advocaten en tussen de advocaten en relevante, gespecialiseerde of meer aangewezen personen, instanties of organisaties die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, wordt eveneens bepaald dat de uitwisseling gebeurt met instemming van de gebruiker (artikel 34, §3 van het Ontwerp). Voor de verwerking van persoonsgegevens die plaatsvindt bij de samenstelling en de werking van de Commissie (artikel 7, 2° *juncto* artikel 11 van het Ontwerp) wordt geen

¹ Wat ook de mogelijkheid van de verwerkingen ervan beperkt.

uitdrukkelijke rechtvaardigingsgrond opgenomen. De VTC beveelt aan deze rechtvaardigingsgrond(en) te specificeren en toe te voegen aan het Ontwerp².

17. De VTC wenst te benadrukken dat zelfs als de toestemming een rechtvaardigingsgrond voor de verwerking zou kunnen zijn, de toestemming overeenkomstig artikel 4, 11) van de AVG gedefinieerd wordt als een “vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting”. Bovendien moet de verwerkingsverantwoordelijke aantonen dat de betrokkenen toestemming heeft gegeven voor de verwerking van persoonsgegevens en dit idealiter d.m.v. een schriftelijke verklaring (overweging 42 bij de AVG). De toestemming moet immers een actieve handeling betreffen en mag niet worden verondersteld. Het gaat dus niet op om, zoals vermeld in artikel 28 van het Ontwerp en de Nota aan de Vlaamse Regering, te stellen dat het indienen van de klacht geldt als toestemming.
18. Overweging 43 AVG geeft duidelijk aan dat overheidsinstanties er niet zonder meer van kunnen uitgaan dat er toestemming is voor verwerking, omdat er vaak een duidelijke wanverhouding bestaat tussen de betrokkene en de verwerkingsverantwoordelijke als die laatste een overheidsinstantie is. In de meeste gevallen is het ook duidelijk dat de betrokkene geen realistische alternatieven heeft voor het aanvaarden van de verwerking(svoorwaarden) van deze verwerkingsverantwoordelijke. De European Data Protection Board (“EDPB”) is daarom van mening dat er andere rechtsgronden zijn die in principe meer geschikt zijn voor de activiteiten van overheidsinstanties.³
19. Aangezien *in casu* de betrokkene overeenkomstig artikel 28 van het Ontwerp geen alternatief heeft om een klacht in te dienen zonder toestemming te geven om zijn persoonsgegevens te verwerken en gezien de wanverhouding tussen de betrokkene en de verwerkingsverantwoordelijke, is de VTC van oordeel dat de toestemming als rechtvaardigingsgrond moet worden herbekeken.
20. De VTC wijst erop dat, als de rechtvaardigingsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens de toestemming zou zijn op basis van artikel 6.1, a) AVG, en in voorkomend geval, de uitdrukkelijke toestemming op basis van artikel 9.1, a) AVG, de toestemming onder meer moet voldoen aan de voorwaarden zoals omschreven in artikel 7 AVG en dat de verwerkingsverantwoordelijken de betrokkenen moeten informeren over de gevolgen van deze toestemming en dat zij de betrokkenen moeten verduidelijken dat de toestemming wordt bedoeld zoals omschreven in artikel 4, 11) van de AVG.
21. De VTC wenst in herinnering te brengen dat elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in 'voldoende precieze wettelijke bepaling' die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling.⁴
22. De VTC onderlijnt in het bijzonder artikel 6.3 van de AVG dat – samen gelezen met artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet- voorschrijft dat regelgeving die verwerkingen in de zin van artikel 6.1, punt c) ⁵⁾ van de AVG omkadert, **in principe**⁷ minstens de volgende **essentiële elementen** van die verwerkingen zou moeten vermelden met het oog op de voorzienbaarheid van de norm en om een toetsing aan de AVG mogelijk te maken:

² Minstens in de Nota aan de Vlaamse Regering had moeten verduidelijkt worden welke rechtvaardigingsgrond de opstellers invoeren.

³ Richtsnoeren 05/2020 inzake toestemming overeenkomstig Verordening 2016/679, Versie 1.1, Vastgesteld op 4 mei 2020, nr. 16.

⁴ Zie DEGRAVE, E., *“L'é-gouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparence et contrôle”*, Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v. (zie o.m. : EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000); Zie ook enkele arresten van het Grondwettelijk Hof: Arrest nr. 44/2015 van 23 april 2015 (p. 63), Arrest nr. 108/2017 van 5 oktober 2017 (p. 17) en Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018 (p. 26), Arrest nr. 2/2021 van 14 januari 2021, overw. B.22.1. e.v. Zie ook SCHRAM, F., *Privacy & persoonsgegevens. Handboek*, Brussel, Politeia, 2019, 75-98, 111-116.

⁵ “c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;”

⁶ “e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;”

⁷ Elementen die al duidelijk (eventueel impliciet) blijken uit de bestaande wetgeving moeten niet per se herhaald worden. De VTC vindt het niettemin een goede praktijk om dat wel te doen, namelijk om een uniform kader te creëren waarop verschillende

- het doel van de verwerking;
 - de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens; Deze gegevens moeten bovendien beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”)⁸;
 - de betrokkenen;
 - de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
 - de opslagperioden⁹; en
 - de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n)¹⁰.
23. Zo voor bepaalde verwerkingen de rechtvaardigingsgrond **noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang** wordt ingeroepen, wijst de VTC erop dat voor verwerkingen op basis van punt e)¹¹ van artikel 6, AVG het vooral het doeleinde is dat voldoende duidelijk moet afgebakend zijn om de toetsing aan de principes van de AVG te doen.
24. De VTC wijst erop dat er mogelijk ook sprake is van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 en wellicht ook 10, AVG, namelijk de gegevens die de advocaten overeenkomstig artikel 34, §4 van het Ontwerp per gebruiker bezorgen aan de commissie. Dit bevat bijvoorbeeld gegevens zoals de gezinssituatie van de gebruiker (3°) en het probleemdomein waarop de vraag van de gebruiker betrekking heeft (4°).
25. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van de artikelen 9 en 10 AVG zijn in principe verboden tenzij zij gebeuren onder de voorwaarden vermeld in lid 2 en zij behoeven strengere beveiligingsmaatregelen. De VTC wijst op de toepasselijkheid van de artikelen 9 en 10, §2, WVG die aangeven welke bijkomende veiligheidsmaatregelen moeten voorzien worden:
- de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
 - de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor gegevensbescherming;
 - ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.
26. Andere maatregelen kunnen geformuleerd worden op basis van een **gegevensbeschermingseffectbeoordeling**.

uitvoeringsbesluiten kunnen steunen. Bovendien maakt dit het veel gemakkelijker om de verwerkingen van persoonsgegevens te toetsen aan de AVG, zowel voor de toezichthouder als voor de betrokkenen. Er is dus een onderscheid te maken tussen de legaliteitstoets (wettelijke basis) en de conformiteitstoets aan de AVG.

⁸ Zie artikel 5.1.c), AVG.

⁹ Zie ook artikel 5.1.e), AVG.

¹⁰ Als er meerdere verantwoordelijken voor de verwerking zouden aangeduid worden, dient desgevallend ook rekening gehouden te worden met artikel 26 van de AVG, dat de verplichting oplegt om tussen gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken in een onderlinge contractuele regeling te voorzien waarin hun respectieve verantwoordelijkheden worden vastgelegd. Het dient in elk geval voor elke verwerking duidelijk te zijn welke actor(en) als verwerkingsverantwoordelijke(n) optreden.

¹¹ “e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;”

3. Doelbinding

27. Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (artikel 5, 1, b), AVG).
28. De VTC leidt volgende **doeleinden**, voor de verwerkingen van persoonsgegevens, uit het Ontwerp af:
- de erkenning van een commissie (artikel 4 e.v. van het Ontwerp);
 - samenstelling en werking van commissie (artikel 11 e.v. van het Ontwerp);
 - de selectie van advocaten voor het verlenen van juridische eerstelijnsbijstand door advocaten (artikel 18 e.v. van het Ontwerp);
 - de preventie en detectie van en het gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag van advocaten ten aanzien van de gebruikers (art. 26 van het Ontwerp);
 - de behandeling van een klacht door de gebruiker tegen de advocaat (art. 27 e.v. van het Ontwerp); en
 - het verzamelen van persoonsgegevens om uit te wisselen met de commissie om een gericht beleid te kunnen voeren (artikel 34, §4 van het Ontwerp).
29. De VTC is van oordeel dat de doeleinden welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn.
30. Toch wenst de VTC een bedenking te maken bij de mogelijke verwerking van persoonsgegevens in het kader van grensoverschrijdend gedrag. Er wordt echter nergens duidelijk omschreven wat onder “grensoverschrijdend gedrag” dient te worden begrepen. De VTC beveelt aan dit “grensoverschrijdend gedrag” te definiëren, opdat het doeleinde van de verwerking duidelijk zou zijn.

4. Verantwoordelijkheid

31. Artikel 4.7) AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de **verwerkingsverantwoordelijke** diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.
32. Artikel 34, §5 van het Ontwerp en de Nota aan de Vlaamse Regering wijzen de commissie aan als de verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens van gebruikers in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand:
- “Als verwerkingsverantwoordelijke treft de commissie alle passende maatregelen opdat de verwerking van persoonsgegevens in overeenstemming is met de algemene verordening gegevensbescherming en de geldende wetgeving over de gegevensbescherming.”*
33. Artikel 41 van het Ontwerp wijst de administratie aan als verwerkingsverantwoordelijke van de gecodeerde (zie infra) of geanonimiseerde persoonsgegevens van gebruikers bij doorgifte van de commissies aan de administratie. De administratie wordt gedefinieerd als “het onderdeel van de Vlaamse administratie dat functioneel bevoegd is voor de juridische eerstelijnsbijstand”. De VTC beveelt aan om deze dienst preciezer aan te duiden zodat de betrokkenen met zekerheid kunnen weten tot wie zich te richten.
34. Het Ontwerp behandelt echter niet enkel de verwerking van persoonsgegevens van gebruikers, maar die van de leden van de commissie, van het bestuur van de commissie (voorzitter, penningmeester en secretaris) en van de advocaten. Hiervoor bepaalt het Ontwerp en de Nota aan de Vlaamse Regering niet wie de verwerkingsverantwoordelijke is. De VTC beveelt aan om dit te verduidelijken in het Ontwerp.

35. De decreetgever, de Vlaamse Regering en de verwerkingsverantwoordelijke(n) moeten nagaan of het uitvoeren van **gegevensbeschermingseffectbeoordeling** (GEB - artikel 35 AVG)¹² voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk zijn.

5. Minimale gegevensverwerking

36. Conform artikel 5.1, c), AVG, moeten de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

37. De VTC stelt vast dat van volgende **categorieën betrokkenen** de persoonsgegevens zullen worden verwerkt:

- de leden van de commissie;
- het bestuur van de commissie (voorzitter, penningmeester en secretaris);
- advocaten; en
- de gebruikers van de eerstelijnsbijstand (en in voorkomend geval, de indiener van een klacht).

38. De VTC stelt vast dat, wat de voorliggende regeling betreft, de **categorieën van gegevens** niet voldoende zijn aangeduid, bijvoorbeeld voor wat betreft:

- *de erkenning van de Commissie, welke persoonsgegevens er van de leden en van het bestuur van de Commissie zullen worden verwerkt;*
- *de advocaten die een prestatie willen verrichten in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand, welke persoonsgegevens er van hen zullen worden verwerkt.*

39. De volgende categorieën van gegevens werden voldoende aangeduid:

- *voor de behandeling van een klacht, de naam en het adres van de klager en een omschrijving van de feiten (artikel 27 van het Ontwerp);*
- *de persoonsgegevens die de advocaten per gebruiker aan de commissie moeten meedelen (artikel 34, §4 van het Ontwerp):*

“1° de leeftijdscategorie van de gebruiker;

2° het geslacht van de gebruiker;

3° de gezinssituatie van de gebruiker;

4° de herkomst van de gebruiker, namelijk of de gebruiker Belg, onderdaan van een lidstaat van de EU of onderdaan van een derde land is;

5° het probleem domein waarop de vraag van de gebruiker betrekking heeft; (...)”

40. In het Ontwerp wordt specifiek **de mededeling** geregeld van gegevens tussen advocaten en de commissie (artikel 34, §4 van het Ontwerp) en tussen de commissies en de administratie (artikelen 26 en 41 van het Ontwerp). Wat betreft de mededeling van gegevens tussen advocaten en tussen de advocaten en relevante, gespecialiseerde of meer aangewezen personen, instanties of organisaties die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker

¹² Voor richtlijnen over, zie:

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/effectbeoordeling-geb>

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2018.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248) (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/handleiding-gegevensbeschermingseffectbeoordeling.pdf>)

(artikel 34, §3 van het Ontwerp), worden geen doeleinden vermeld. De VTC beveelt aan die doeleinden nog te verduidelijken zodat de proportionaliteitstoets kan worden uitgevoerd.

6. De bewaartermijn

41. Krachtens artikel 5.1, e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
42. Wat de **bewaartermijn** van persoonsgegevens door de advocaten betreft, merkt de VTC op dat de bewaartermijn maximaal vijf jaar bedraagt, van zodra de prestaties in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand voor de gebruiker wordt stopgezet (artikel 34, §2 Ontwerp). De commissie en de personen, instanties en organisaties die persoonsgegevens ontvangen conform paragraaf 3 en 4 van artikel 34, bewaren die gegevens maximaal vijf jaar nadat ze die gegevens hebben ontvangen.
43. Deze bewaartermijnen zijn duidelijk en in lijn met artikel 5.1.e) AVG.

7. Juistheid

44. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG).
45. Het Ontwerp bevat geen bepalingen over de juistheid van de persoonsgegevens. De VTC beveelt aan om die op te nemen, eventueel door te verwijzen naar bestaande regelingen.

8. Rechten van de betrokkenen en transparantie

46. Persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene behoorlijk en transparant is (artikel 5.1 a) AVG.
47. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.
48. Artikel 34, §1 van het Ontwerp stelt in dat kader het volgende:

“De commissie informeert de gebruikers over de verwerking van de persoonsgegevens via een website en een brochure. Op de website en in de brochure staan contactgegevens vermeld waar de gebruikers met vragen over de verwerking van de persoonsgegevens terecht kunnen.

Iedere advocaat informeert de gebruikers op gepaste wijze over hun rechten in het kader van de verwerking van persoonsgegevens.”
49. De VTC beoordeelt het positief dat er aandacht werd geschonken aan transparantie en de rechten van betrokkenen. Het is evenwel aanbevolen dat dergelijke informatie niet enkel wordt gegeven aan de gebruikers, maar dat het Ontwerp ook wordt aangevuld met de verplicht op te nemen **vermeldingen**, zoals bedoeld in randnummer 47 voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens van advocaten en de leden en het bestuur van de commissies.
50. De VTC benadrukt nogmaals dat als de rechtsgrond voor de verwerking van persoonsgegevens de toestemming betreft (cfr. echter de opmerking van VTC onder randnummer 16), de betrokkene moet worden geïnformeerd conform de AVG en dat aan de betrokkenen moet worden verduidelijkt dat dit een toestemming betreft zoals omschreven in artikel 4, 11) van de AVG (cfr. randnummer 15 en 17).

9. Beveiligingsmaatregelen

51. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.
52. De VTC wijst erop dat aangezien de gegevens niet duidelijk afgebakend zijn en het mogelijk delicate gegevens betreft een bijzondere aandacht vereist is voor informatieveiligheid.
53. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de VTC op de aanbeveling¹³ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen¹⁴ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. De VTC benadrukt ook het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer¹⁵ en een logging van de toegangen zodat de functionaris en de toezichthouders kunnen controleren wie wanneer toegang had tot welke gegevens, wat zijn/haaracties waren en waarom¹⁶.
54. Artikel 32 AVG wijst op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
 - het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.
55. Voor zover er gedacht wordt aan het gebruik van cloudtoepassingen, verwijst de VTC naar haar adviezen en aanbevelingen daarover¹⁷.
56. Artikel 34, §4, vierde lid van het Ontwerp bepaalt dat de persoonsgegevens die worden uitgewisseld tussen de advocaten en de commissies, via een beveiligde toepassing zullen worden uitgewisseld, die de commissies ter beschikking stellen. De VTC juicht dit toe.
57. Verder vermeldt het Ontwerp de anonimisering en codering van persoonsgegevens in bepaalde gevallen (cfr. artikelartikel 41, vierde lid van het Ontwerp):

“De gegevens, vermeld in het tweede lid, zijn anoniem of, als dat niet mogelijk is voor het doel van de verwerking, gecodeerd.”

¹³ Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2013.pdf>)

¹⁴ Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (http://vtc.corve.be/docs/VTC_VEILIGHEID_referentiemaatregelen-vs-01.pdf)

¹⁵ Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008-steunpunt.pdf>)

Verschillende instanties kunnen hiervoor aangepaste technologische oplossingen bieden (zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid).

¹⁶ *Audit trailing of beveiligd controlespoor.*

¹⁷ <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-cloud>

58. De term “codering” is niet gedefinieerd in de AVG. Het is niet zeker of er effectief gecodeerde persoonsgegevens worden bedoeld of ruimer gepseudonimiseerde persoonsgegevens¹⁸.

59. Tenslotte maakt het Ontwerp ook gewag van anonimisering in artikel 26:

“De commissie meldt grensoverschrijdend gedrag van advocaten ten aanzien van de gebruikers aan de balie en aan de administratie. De meldingen bevatten geen persoonsgegevens.”

60. De VTC beoordeelt het positief dat er in de eerste plaats **anonimisering** wordt toegepast om de verwerking van persoonsgegevens te beperken en wijst erop dat de stellers dienen na te gaan of het gaat om werkelijke anonimisering en niet om enkel pseudonimisering van persoonsgegevens.

III. BESLUIT

61. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde Ontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid door:

- de correcte rechtvaardigingsgrond(en) voor de verwerkingen van persoonsgegevens onder de AVG te verduidelijken en te herbekijken of toestemming wel de meest aangewezen rechtvaardigingsgrond is (luik 2);
- de verwerkingsverantwoordelijke aan te duiden van de verwerking van de persoonsgegevens van de leden van de commissie, van het bestuur van de commissie (voorzitter, penningmeester en secretaris) en van de advocaten (luik 4);
- de categorieën van persoonsgegevens verder te specificeren (luik 5);
- de doeleinden van de mededelingen van persoonsgegevens tussen advocaten en tussen de advocaten en relevante, gespecialiseerde of meer aangewezen personen, instanties of organisaties die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, verder uit te werken (luik 5);
- de bepalingen die betrekking hebben op de juistheid van persoonsgegevens verder uit te werken (luik 7); en
- de transparantiemaatregelen uit te werken (luik 8);

Hans Graux,
Voorzitter VTC

Getekend door: Hans Graux (Signature)
Getekend op: 2021-07-27 21:29:43 +02:00
Reden: Ik keur dit document goed

¹⁸ Artikel 4, 5), AVG: “pseudonimisering”: het verwerken van persoonsgegevens op zodanige wijze dat de persoonsgegevens niet meer aan een specifieke betrokkene kunnen worden gekoppeld zonder dat er aanvullende gegevens worden gebruikt, mits deze aanvullende gegevens apart worden bewaard en technische en organisatorische maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens niet aan een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon worden gekoppeld;”